

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L. St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France
Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris
Téléfax : (33-1) 41 12 03 79

Numărul 264

7 aprilie 1996

"Dacă n-am avut adevărați dizidenți, am avut, adevărați rezistenți. Și asta nu trebuie uitat",

Istoricul CATHERINE DURANDIN, profesor la Institutul de Limbi și Civilizații Orientale de la Paris a avut inițiativa fericită să consacre în 30 martie, una din întâlnirile Clubului de Română pe care-l conduce la INALCO, ANALELOR SIGHET și proiectului mai vast care le înglobează. Au participat la această masă rotundă, în prezența unei asistențe deosebit de numeroase, scriitoarea ANA BLANDIANA, președinta Fundației Academia Civică, care coordonează proiectul Memorialul Sighet, MARIA BRĂTIANU, președinta asociației Fondation Memorial Sighet (cu sediul la Paris), scriitorul și ziaristul RADU PORTOCALĂ și prof. ALEXANDRU HERLEA.

Despre Analele Sighet "acest minunat produs", cum le-a numit Catherine Durandin, mai exact despre proiectul mai vast, din complexitatea căruia aceste cărți nu reprezintă decât un fragment, a vorbit ANA BLANDIANA.

"...Am întâlnit-o din întâmplare pe dna Catherine Lalumière, pe când era secretar general al Consiliului Europei, și i-am istorisit ideea, scriitorului care sunt, despre un memorial al victimelor comunismului care să evoce, pe de-o parte suferința, pe de altă parte să fie un centru de studiu asupra comunismului. Eram după o vizită în Polonia, la Auschwitz, unde tocmai se construia un centru internațional de studii asupra nazismului, sub egida Consiliului Europei. De ce nu construirea simetrică a unui centru de studii asupra comunismului? de ce nu o privire mai largă și mai complexă asupra celor două tipuri de suferință îndurate de europeni în acest secol? de ce nu acceptarea unui paralelism și a unei egalități între cele două tipuri de totalitarism? Mi-a spus să fac un proiect. N-am știut atunci dacă nu era un fel

de a opri discuția, dar s-a dovedit ulterior că l-a susținut cu generozitate. Am luat, deci, în serios această propunere și am făcut împreună cu Romulus Rusan prima formă a proiectului care a luat apoi proporții arhitectonice, tehnice, financiare, ajungând la ceea ce a devenit după trei ani, iar Consiliul Europei l-a luat sub egida sa (*).

Sighet este o închisoare celebră, ridicată de habsburgi cu ocazia milenarului ungar, în 1918, o clădire impozantă, bine construită, care cuprinde celularul, pe trei nivele - unele fotografiile par a fi luate într-o catedrală - și administrația. Imediat după război a devenit o temniță sub administrare sovietică, de altfel singura care, în primii doi ani, a avut o conducere și temniceri sovietici, ea aflându-se în proximitatea graniței cu fosta URSS, astăzi cu Ucraina. În celular va fi muzeul gulagului românesc, iar în partea ocupată de administrație, va fi organizat centrul internațional de studii.

Proiectul costă un milion și jumătate de dolari, dintre care 80% pentru transformarea

clădirii, 17% pentru dotarea tehnică a muzeului și centrului internațional și doar 3% pentru studiile propriu-zise. Această împărțire a fost făcută de specialiștii financiari și am avut, cu acest prilej, șocul să constat, încă odată, cât de puțini bani costă cultura față de lucrurile materiale. A strânge însă bani pentru un asemenea proiect este extrem de greu și, dacă aș fi știut că eu sunt cea care trebuie să-i găsească, nu m-aș fi încumetat să prezint acest proiect.

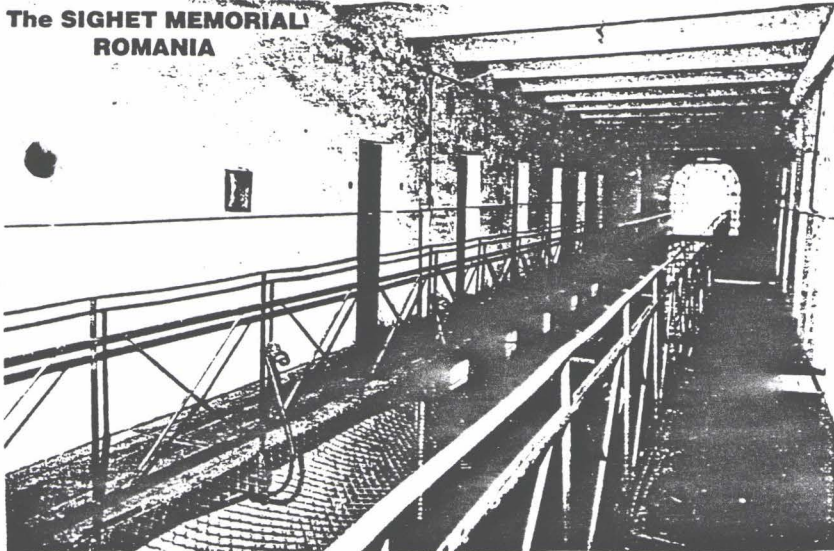
Motiv pentru care am început cu munca de cercetare - partea cea mai ieftină din deviz și pentru care banii sunt mai simpli de găsiți.

E vorba de a realiza o bancă de date a viitorului memorial. Am folosit două metode. Pe de-o parte am organizat departamentul de istorie orală - înființat al Alianței Civice și apoi al Fundației Academia Alianța Civică, cea căreia i-a revenit închisoarea ca atare și care răspunde de tot proiectul - care înregistrează martorii evenimentelor. Pentru că, dacă istoria în România se scrie încă într-un mod discutabil, explicația este că documentele sunt discutabile: sau au fost falsificate chiar din pornire, sau au fost distruse sistematic la revoluție, la mineriade sau, pur și simplu, la ordinul celor care au încă destulă putere pentru a le nimici, sau sunt interzise prin legea votată de parlament, care pune dosarele sub obroc 40 de ani. Cum să scrii în această situație istoria? Tot ce avem la dispoziție este memoria oamenilor care au trăit prigoana. Din păcate, e vorba de o generație pe care să dispară biologic, așa că ideea noastră a fost să organizăm rapid echipe de înregistrare nu numai a mărturiilor din închisoare - deși este materia primă a cercetării -, dar și ale țărănilor deportați sau prizonieri pentru refuzul de a intra în colectivă. Mărturiile diverse, fiindcă nu trebuie uitat că în istoria comunistă a României au existat două perioade: cea stalinistă, când sute de mii de oameni erau arestați și exterminați în închisori, și a doua, perioada Ceaușescu, când represiunea fizică nu mai era necesară fiindcă toată țara devenise o închisoare iar spălarea creierului era o operație destul de avansată. Echipele sunt formate din studenți la istorie și sociologie lucrând prin filialele Alianței Civice din toată țara. Acești tineri nu fac doar o cercetare utilă, pentru ei ea reprezintă și o edificare interioară. Sunt impresionată mereu de această transmitere între generația vîrstnică și tineri, care este în același timp o pedagogie a rezistenței la rău.

Complexitatea proiectului poate fi înțeleasă din întrebările care mi se tot pun și la care trebuie să răspund: ce folos un muzeu al suferinței, de ce

(* raportul în franceză al Memorialului, autorizat de Consiliul Europei - care cuprinde descrierea generală nu doar a ideilor și motivelor, dar și devizul și bugetul - a fost pus la dispoziția asistenței din sală.

The Sighet Memorial
ROMANIA

costă cultura

■ **România liberă** din 29 martie publică dosarul intitulat "Scandalul Coșa". Este vorba de ministrul Privatizării, Mircea Coșa, care a luat mită pentru contracte încheiate cu tot felul de escroci internaționali, guvernării fiind obsedați de "imaginea" privatizării din România. Dosarul României libere se sprijină pe numeroase documente, scrisori și cifre de la Credit Bank, a cărei conducere se află după gratii.

■ Pe 11 martie, la 6 ani de la lansarea Proclamației de la Timișoara, Societatea Timișoara și publicația cu același nume au acordat premiul "Speranța" Luciei Hossu-Longin, realizatoarea emisiunii "Memorialul Durerii", premiul "Alexandra Indrieș" eseistului Horia Roman Patapievici. Premiul "Secera și ciocanul" i-a revenit premierului Nicolae Văcăroiu.

■ Proaspătul premiat cu simbolul comunist, a închis Metroul ca să scape de greviști. A mai promis că va înlocui personalul, care a protestat, cu persoane care vor fi recalificate. Se anunță greve în transporturi, minerit, metalurgie, gospodărirea apelor, amenință și petroliștii cu grevă generală... O să închidă toată economia națională ca să evite conflictele de muncă?

■ PDSR, în lipsă de clasă politică credibilă, avansează vedete din sport, muzică, teatru, marionete naive politic, care să capteze mediatic voturile pentru o politică dezastroasă. În cadrul

aceleași operații de recuperare a celebrităților, Adrian Năstase va fi nașul de căsătorie al Nadiei Comănești cu Bart Connor. Prilej pentru președintele executiv al PDSR să se afle pe toate rețelele mass-media din lume...

■ Până și primul ministru și-a luat carnet de partid PDSR, o inutilă demonstrație publică de atașament, fiindcă dînsul îl avea deja în cuget și simțiri încă de pe vremea cînd a fost numit șef al executivului.

■ Într-un recent sondaj de opinie, realizat de Gallup International în perioada 23-26 februarie 1996, pe un eșantion reprezentativ de 1138 de persoane, PDSR, partidul de guvernămînt, este întrecut de Convenția Democratică în topul preferințelor electoratului. Astfel CDR obține 26,5% față de 18,8% PDSR.

■ Pe 14 martie, Radu Câmpeanu a pierdut la Tribunalul București denumirea Partii Național Liberal pentru formația sa, pe care o va purta de acum înainte doar partidul condus de M. Ionescu-Quintus, și care face parte din Convenția Democratică.

■ Grupul parlamentar din Senat al Partidului Democrat (lider Petre Roman) a cerut Curții de Conturi să analizeze și să verifice ziarul *Vocea României* (condus de D.D. Rujan), editat pe banii contribuabililor pentru a susține politica falimentară a guvernului. Avînd în vedere aceste lucruri, grupul parlamentar a cerut comisiei de cultură a Senatului să sesizeze guvernul în vederea "desființării acestui ziar". Este cotidianul în care Radu Cîmpeanu afirma într-un interviu: "*Convenția Democrată este un azil de handicapați politic*".

■ Succesorul gen. Ion Pitulescu la conducerea Inspectoratului General al Poliției este gen. Nicolae Neagu.

■ Pe 15 martie, Mircea Snegur l-a demis prin decret pe ministrul Apărării, Pavel Creangă, sub acuzația de corupție, numindu-l provizoriu în acest post pe gen. Tudor Dabija. În armată s-a declanșat o criză de "loialitate" față de demis, care n-a acceptat hotărîrea comandantului suprem al Armatei. Numeroși parlamentari s-au ridicat împotriva demiterii, socotind-o ilegală. După o ședință a parlamentului, cu ușile închise, M. Snegur a suspendat decretul de demitere, cerînd în această problemă verdictul Curții Constituționale și declarînd că va decreta un moratoriu al situației din armată, iar, pînă la pronunțarea Curții Constituționale, va prelua conducerea armatei.

■ Curtea de Conturi va controla filiala RomTelecom de la Hunedoara unde a fost director proaspăt numitul ministru al Telecomunicațiilor, Ovidiu Ioan Muntean, pentru investițiile ilegale în turism. De altfel, noul ministru fusese, pe vremea cînd era director la Hunedoara, și acționar la întreprinderi care aveau activități în telecomunicații practicînd, astfel, concurența neloială, sancționată de lege.

■ Pentru a treia oară a fost luat în dezbateră Codul Penal în cadrul Senatului. Camera Deputaților îl respinsese de două ori. Senatorii l-au votat nu fără peripeții. Articolul din Codul Penal din 1969, "propagandă împotriva orînduirii socialiste", a devenit "propagandă cu

BĂTĂLIA PENTRU BUCUREȘTI

Pe 25 martie, Victor Ciorbea, candidatul CDR la primăria Capitalei, a lansat în sala Teatrului de Operetă din București, oferta politică și administrativă pentru campania electorală, în prezența președintelui CDR, Emil Constantinescu, a președintelui PNȚCD, Ion Diaconescu și a șefului campaniei sale electorale, Ion Caramitru.

Născut în 1954, într-o familie de moși din județul Alba, jurist de profesie, a fost pînă în 1990 magistrat și cadru didactic la Facultatea de Drept din București. Este căsătorit, are o fetiță, este proprietarul unui apartament de trei camere și al unei mașini Dacia.

În martie 1990 a fost ales președintele Federației Sindicatelor Libere din Învățămînt (FSLI), în iunie devenind președintele Confederației Naționale a Sindicatelor Libere din România (CNSLR), iar în 1993 președinte al CNSRL-Frăția. În 1992 a făcut un stagiu de management la Universitatea din Cleveland (SUA) iar în 1994 a refuzat oferta partidului de guvernămînt de a fi vice-prim ministru și ministru al Muncii. În prezent este președintele Confederației Sindicatelor Democratice din România și al FSLI. A administrat o avere sindicală de sute de miliarde lei cu absolută onestitate, căpătînd o prețioasă experiență managerială. Pe 17 martie 1996, Victor Ciorbea devenit membru PNȚCD

Atuu-rile sale de candidat sunt : experiența

juridică, sindicală, care în acești ani i-au pus la încercare cu succes capacitatea de negociator - prin participarea la nenumărate confruntări și întruniri cu puterea privind contractul colectiv de muncă la nivel național, salariul minim pe economie, indexarea veniturilor, ajutorul de șomaj și alte drepturi sindicale - ca și vasta cunoașterea a realităților sociale. Afirmat ca unul din luptătorii pentru democrație în acești 6 ani, Victor Ciorbea vrea să transforme cu ajutorul locuitorilor Capitalei primăria într-o adevărată instituție.

Programul său, intitulat *Contract cu bucureștenii*, propune ca în 200 de zile să atace 6 puncte nevralgice ale Capitalei.

1. "*O capitală fără gropi, cu o circulație fluentă*" - lucrări de reparații rutiere și modernizare, parcaje provizorii, program general de pasaje și parcaje începînd cu zona Cercul Militar-Piața Universității-Piața Rosetti, înnoirea anuală a parcului de mijloace ale transportului în comun etc. 2. "*O Capitală curată și civilizată*" - achiziționarea de utilaje pentru curățirea orașului, "gropi ecologice", salubritatea spitalelor, școlilor modernizarea piețelor și eliminarea intermediarilor în stabilirea prețurilor, ocrotirea vechilor așezăminte, redobîndirea unui prestigiu metropolitan pentru instituțiile de cultură, muzee, teatre, atenee populare pentru ca Bucureștii să intre în circuitul turistic al capitalelor lumii. 3. "*Confort firesc al locuinței și mediului*" - căldură și apă în locuințe, construirea unei centrale termice proprietate municipală, etc. 4. "*Case pentru bucureșteni*,"-

crearea unei Case de Economii pentru Construcții care să acorde credite cu dobînză redusă, condiții pentru crearea de locuințe sociale, studiile și regulamentele de construcție vor fi supuse dezbaterii cetățenilor, refacerea și dezvoltarea centrului istoric. 5. "*Protecției socială reală*" - transport gratuit pentru pensionari, studenți, elevi, șomeri, scutirea de taxe imobiliare și auto pentru pensionari, șomeri și alte categorii defavorizate; construirea de cămine-cantine-spital și centre pentru minorii străzii, promovarea întreprinderilor mici și mijlocii. 6. "*Impotriva corupției și birocrăției*" - nou sistem de lucru și acces al cetățenilor la primărie, eliminarea funcționarilor municipali incompetenți, indolenți și corupți; rapoarte lunare asupra împlinirii obligațiilor luate, elaborarea de proiecte de legi care să asigure primăriilor o autonomie reală, inclusiv materială, prin creșterea cotelor repartizate bugetului local.

Contractul a fost semnat în mod solemn de candidatul Victor Ciorbea și contrasemnat de liderii Convenției. Comitetul său de susținere, prezidat de Ion Caramitru, cuprinde peste 30 de oameni de cultură și artă din București - printre care scriitorii Ana Blandiana și Alexandru Paleologu, ziaristi ca Lucia Hossu Longin, actorii Gheorghe Dinică, Mircea Diaconu, Marcel Iureș, Stela Popescu și Alexandru Arșinel, criticul de cinema Manuela Cernat, regizorul Mirela Ilieșu etc.

NĂRAVURI VECHI LA TIMPURI NOI

● La Salonul Cărți de la Paris, România a fost prezentă cu 3 standuri, unul al Uniunii Scriitorilor, altul al Fundației Culturale Române și al treilea, generos în spațiu, al Ministerului Culturii. Pe una din etajerele acestuia din urmă putea fi văzut, la deschiderea festivă, un raft întreg Ion Iliescu : operele tovarășului sau despre el. Închirierea unui stand a costat mulți dolari pe cm pătrat. E de presupus că organizatorii au realizat profitabile comenzi cu cărțile președintelui. De altfel, printre directorii Ministerului Culturii, sosiți cu prețioasa marfa, se afla și fostul interpret al președintelui împușcat, tov. Pagu.

● Alexandru Lăpușan, vicepreședinte al Delegației Permanente PDSR, aflat în vizită la Zalău, a declarat limpede : "Cine nu joacă cum jucăm noi, trebuie cu orice preț schimbati!" Notabilul se referea la câteva funcții concrete, între care și cea de șef al Inspectoratului Învățământului (Adevărul, 18/III). Cel puțin omul a fost sincer, sa se știe că bîntuie pedeserizarea.

● În suplimentul "Spécial Vacances", Le Figaro din 28/III publica un lung articol "L'Europe de l'Atlantique à l'Oural". O invitație de a se vizita țările de Est, în care se vorbea despre Ungaria, Polonia, Republica Cehă... Nimic despre România. A mutat-o din Europa ministrul Turismului din guvernul Văcăroiu?

● Amatorii de turism pe canalul Dunăre-Marea Neagră au suferit uneori de întreruperile cauzate de descompletarea pe zeci de kilometri a instalațiilor. Cauza : repetate furturi de cabluri și piese. Daune : 1 miliard de lei pînă acum. În afară de sincopile în exploatarea normală (?) a canalului cu tragice amintiri, a existat și riscul unor pericole dezastruoase în siguranța navigației. Poliția, activă, arestează mereu autorii care ajung la un nou domiciliu, dar efectul nu e total disuasiv. Recent,

doi dobrogeni, Petronel și Niculăiță, au decis o lovitură mare : să fure radarul canalului, el singur valorînd cîteva miliarde de lei. Au început cu antena că "semăna cu filmele alea cu extraterestri" (Adevărul, 16/III)

● Gheorghe Vasile, alias Gigi Kent, nume ec va rămîne în istoria contemporană a vieții economice românești, e acuzat de evaziune fiscală, scoatere ilegală de fonduri, fals și uz de fals, credite fără acoperire și, cîrească pe tort, "subminarea intereselor naționale" pentru a fi instalat sisteme de înregistrare la hotelul său de la Cota 1400 (v. Lupta nr. 262). Între timp, respectabilul, miliardar între altele, se află tot în arestul M.I. unde reflectează : omul caută să-și afle o boală pentru a ieși de acolo. Dacă au reușit-o alții, criminali pe deasupra, de ce nu și el ? (Tinerama, 12/III).

● Un grup de foști ofițeri ai Ministerului de Inteme, azi pensionari, au făcut un studiu asupra valorii daunelor produse de diverse infracțiuni descoperite doar în București. Total = 20 milioane lei pe zi. Specialiștii pretind că astfel Capitala României poate concura la palma de aur a celui mai rău famat oraș din lume (Tinerama Magazin, 12/III).

● Despre alte pagube vorbea Adevărul pe 16/III. În timpul ultimei greve a metroului, cheltuielile suplimentare ale RATB au fost de 31 milioane pe zi. Pagube legale. Mai bine guvernul ar fi acceptat revendicările greviștilor.

● În acest timp, prețul curentului pentru un miner din Valea Jiului este de 0,25 lei/kWh (Adevărul, 20/III). La prețul acesta, băieții lui Cozma vin oricînd sunt chemați la București.

● Pentru toată populația, poșta română a majorat tarifele. O scrisoare externă = 1500 lei (Adevărul, 16/III)

● Vor fi alegeri locale. Despre candidatul PDSR la postul de primar al Bucureștiului, Ilie Năstase, a scris Le Figaro pe 21/III publicînd o declarație modestă a fostului tenismen : "dosarul meu va fi cel mai curat față de cel al celorlalți candidați" și metoda sa electorală : "Chioșcarul din

Piața Romană e contra lui ? Ilie ti va cumpăra într-o zi toate ziarele și a doua zi chioșcarul va vota pentru el". Cu buzunarele pline de dolari, nu-l duce mîntea la alte argumente decît cumpărarea votului.

● Magazin Tinerama (19/III) pomenea de cîteva declarații bucureștene ale lui Ilie Năstase care recunoștea că, pe vremea cînd era jucător vedetă, înjura de mama focului pe teren, dar totdeauna în limba țării gazdă. Politicos. Vînd a afla mai multe, între altele platforma electorală a lui Ilie, redactorul șef al săptămînalului a cerut și obținut o întrevvedere pentru un interviu la biroul bucureștean al lui Năstase (Ilie). Dar noua vedeta politică a PDSR n-a venit. Asistenta sa de presă a explicat că politicosul avusese în ajun un program care se prelungise tîrziu în noapte... Deja ore suplimentare pentru binele obștei?

● O altfel de ispravă pregătește tîrgmureșanul Szekeres Gerö. Omul a plecat spre Himalaia cu intenția să înfigă drapelul românesc pe Everest (Adevărul, 16/III). Oare o fi avînd el aprobarea lui Gheorghe Funar?

● Același ziar scria despre medicul din Albești (Argeș), D. Andrews Otteno. Un negru din Kenia, devenit cetățean român în 1990, căsătorit cu o romîncă, are copii și vrea să candideze la postul de primar al Curții de Argeș. Ca independent. Pe cînd studia medicina la București, a fost șeful studenților străini. Zîmbitorul, pe atunci șef al UTC-ului, i-a dat cîteva cărți de socialism dialectic. Ca să învețe linia justă. Le are și acum. Nedeschise însă.

● Producția record a anului 1995 a dat multă bataie de cap guvernului. Actualul an agricol începe sub auspicii bune pentru Ministerul Agriculturii : la jumătatea lui martie, 5 milioane de hectare încă nu erau arate, țărănilor lipsindu-le banii și mijloacele. Consluzia zairului Adevărul (19/III) : "nu e recoltă, nu mai sunt probleme cu supraproducția".

Serban DEMETRIU

pag. 2

caracter fascist sau legionar". Nu și comunist. Au apărut noi articole, prin care se pedepsesc "acțiuni împotriva ordinii constituționale", "comunicarea de informații false" sau "ofensa autorității".

■ Conducerea Băncii Naționale a destituit conducerea Băncii Dacia Felix din Cluj. Printre dizgraciați se află și Sever Mureșan, care, în afara publicității pentru guvernul Văcăroiu din Paris Match organizase și partida de tenis între Adrian Năstase și fostul președinte al SUA, George Bush.

■ Campania electorală pentru alegerile locale va dura 45 de zile. Cînd vor avea loc, nu se știe, încă. Dinu Zamfirescu, lider al PL'93 a declarat în 2 aprilie că "în acest moment mandatul reprezentanților administrației publice locale a expirat. Drept urmare, toate hotărîrile luate de autoritățile locale și pierd legalitatea și pot fi atacate în conetncios".

■ Pe 20 martie, Emil Constantinescu a declarat că aplicarea "Contractului cu România" în primele 200 de zile ale "viitoarei guvernări CDR" va costa 103 miliarde lei, bani ce vor fi obținuți din Fondul guvernamental de

Intervenție și din reducerea cheltuielilor Parlamentului, guvernului și Președinției.

■ Delegația Permanentă a PDSR a decis în 19 martie să amîne scumpirea energiei electrice (care trebuia să intre în vigoare în aprilie și preconiza scumpirea acesteia cu 50%) și a carburanților, după alegerile locale. Pe 21 martie a dat publicității un comunicat adresat partenerului la guvernare, PUNR, în care amenință că va examina "cu maximă atenție activitatea din ultima perioadă a PUNR, pentru a trage concluziile care se impun cu privire la relațiile pe care trebuie să le aibă cu acest partid", care merge "pînă la adevărata siluire a istoriei". După ce s-a despărțit cu vorbe grele de PRM, PDSR porcede la separarea de PUNR. După ce s-a folosit în cei patru ani de legislatura de voturile extremiștilor, cînd parlamentul e pe cale să-și încheie, în acest an electoral, misiunea, PDSR e mai interesat să-și refacă o imagine și fonată peste hotare și să atragă pentru ultimul hop legislativ, votarea bugetului, o parte din opoziție. Care va fi acea parte? Eventualul compromis va costa foarte scump partidul de opoziție care se va preta la această manevră a puterii, echivalentă cu o operație de "spălare a

politicii murdare" a PDSR.

■ Emil Constantiensu a renunțat să mai candideze la postul de rector al Universității pentru a se consacra în întregime politicii. Senatul Universității l-a ales în funcția de rector pe prof. Ioan Mihăilescu (Facultatea de Sociologie), preferîndu-l profesorilor Zoe Petre (Facultatea de Istorie) și Mihai Zamfir (Facultatea de Litere).

■ Parchetul General a făcut recurs în anulare împotriva sentinței din 1 martie 1960 a Tribunalului Militar București și a celei din 7 aprilie 1960 a Tribunalului Suprem prin care a fost condamnat "Iotul Noica", în care se aflau, printre alții, Dinu Pillat, Alexandru Paleologu, Arșavir Acterian, Nicu Steinhardt, cei 21 "inculpați" fiind condamnați la pedepse între 25 de ani munca silnică și 7 ani. Parchetul general cere achitarea și anularea măsurilor de confiscare a averii.

ABONAȚI-VĂ
la LUPTA

un centru internațional asupra comunismului, de ce în România și de ce la Sighet?

Mai ales autoritățile din România sîm pun întrebarea : de ce un muzeu al suferinței, de ce acest cult al memoriei? Nu cumva din intoleranță ? Sunt absolut convins că memoria, cunoașterea adevărului, face parte din toleranță. Nu cred că a cerceta, cunoaște și spune adevărul vieții și istoriei noastre este o formă de înregistrare politică, ci o atitudine care se înscrie în drepturile omului, chiar dacă are aerul de a fi o expresie a limbii de lemn, de data aceasta de tip european. A spune adevărul despre Sighet, "închisoarea miniștrilor", cum o numesc maramureșenii, fiindcă acolo au fost închiși, și în mare parte exterminați, toți poliicienii dintre cele două războaie, nu înseamnă a face politică partizană pentru partidele pe care le reprezentau Maniu sau Brătienii. Înseamnă a spune pur și simplu adevărul asupra României și a țărilor din Est.

La Consiliul Europei am fost întrebată de ce să fie înființat acest centru internațional asupra experienței comuniste în România ? Pentru că în România, cu excepția URSS-ului, reprimarea a fost cea mai dură. Sunt intimidată să discut despre aceste lucruri alături de autoarea Istoriei Românilor, doamna Durandin, voi îndrăzni totuși.

La intrarea trupelor sovietice - care a fost semnul căderii sub comunism a tuturor țărilor din Est - România era singura țară care avea încă structuri democratice. Cele două dictaturi - carlistă și antonesciană n-au reușit sau, mai degrabă, n-au încercat să desființeze nici separația totală a puterilor în stat, nici structurile partidelor, liderii acestora rămînînd adevărate personalități ale vieții civile, chiar dacă parlamentul nu mai funcționa. Acesta ar fi primul motiv pentru care reprimarea sovietică a fost mai puternică la noi. Al doilea motiv a fost rezistența armată în munții României, care a început la sfîrșitul lui 1947 și a fost învinsă în 1958, ultimul partizan, martir, fiind ucis în munții Banatului în 1962. E adevărat, diferența față de celelalte țări este și prezența lui Ceaușescu, care a transformat cruzimea în absurditate, suferința în suprarealism. Dar oricum, dacă n-am avut adevărați dizidenți, e limpede, am avut, și asta nu trebuie uitat, adevărați rezistenți.

Am citit recent Istoria Românilor scrisă de doamna Durandin, de aceea vreau să adaug ceva. Nu fac parte dintre românii care au tendința de a avea milă de ei înșiși, nici dintre cei care înclină să acuze întotdeauna pe ceilalți de toate dramele istoriei lor. Dimpotrivă, știu că cel mai mare defect al românilor este cel de a avea două complexe de sens contrar - de superioritate și de inferioritate -, ambele împiedicîndu-ne să trăim, să înțelegem sentimentul de egalitate cu ceilalți, condiție sine qua non pentru niște relații normale. E adevărat că am ajuns aici datorită diferenței noastre de origine cu cei din jurul nostru. Dar sunt convinsă că trebuie să ne trăim istoria în comparație cu istoria celorlalți și ideea unui centru de studii internațional în România va fi, pentru mine, posibilitatea de a pune în paralel toate experiențele tragice ale țărilor de Est, de a le discuta împreună, de a putea răspunde împreună la întrebările: cum a fost posibil? de ce? cum putem ieși din acest tunel? De altfel, în fiecare an

organizăm la Sighet un mare simpozion, cu 200-250 de participanți, la care iau parte istorici din toate țările de Est sau specialiști occidentali. S-au făcut astfel studii comparative interesante, de pildă despre reprimarea prilejuită de colectivizare în spațiul estic.

Altă întrebare care mi s-a pus este de ce am decis ca memorialul să fie la Sighet. În afară de motivul practic și morocos că era o închisoare dezafectată, deci era mai simplu să fie transformată în altceva, Sighet - care nu este nici cea mai mare, nici cea mai monstruoasă închisoare din România stalinistă, au existat Aiud, Gherla - a fost prima, în timp, și cea în care se vede aproape didactic cum a început distrugerea elitelor. Sighetul este poarta prin care am ieșit din Europa, intrarea în tunelul din care nu am ieșit încă. Locul în care au fost strînse elitele politice - toți miniștrii guvernelor democratice dintre cele două războaie, chiar dacă unul dintre ei avea 92 de ani -, intelectuale, militare, religioase, academice, scriitoricești dar și elitele țărănești - era suficient să însemneze cîțiva țărani răsăriți ai satului ca să înghenunghesi satul întreg. Exterminarea elitelor însemna asigurarea victoriei diabolice a operației următoare, marea spălare a creierului întregii populații. Acolo a fost, sistematic, decapitată societatea civilă a României, condiția de a începe reeducarea și crearea omului nou. Rezultatele le trăim astăzi.

Am fost întrebată dacă nu cumva e prea devreme să facem pentru victimele comunismului ceea ce suntem obișnuși să facem pentru victimele nazismului. Nu numai că nu este prea devreme, ci foarte necesar. Nu putem fi onești, corecți, nici europeni dacă avem tendința, și ea există, de a considera că o victimă a nazismului contează mai mult decît zece victime ale comunismului, cum spun cifrele pe care le avem - 6 milioane de victime ale nazismului și 60 de milioane ale comunismului. Nu putem aplica două măsuri pentru același tip de crimă. Altfel, cum zice un inteligent eseist român, Horia Patapievici, avem sentimentul că există crime contra umanității și crime pentru umanitate. Nu există crime pentru umanitate și nici idei care au dreptul de a justifica crima. Cel mai șocant, mai inimaginabil lucru care s-ar putea produce în posteritatea comunismului, cum se spune în noua limbă de lemn, este tendința de a inocenta o ideologie și un partid care au comis aceleași fapte, numite în cazul nazismului crime împotriva umanității.

CATHERINE DURANDIN - Vă mulțumesc foarte mult pentru această luare de poziție. Mulțumesc mai ales pentru informațiile pe care le-ați dat unei părți din public, care nu este de origine română, adică studenților de la INALCO, asupra rolului Consiliului Europei și nu cred că a vorbi despre drepturile omului înseamnă neapărat a folosi limba de lemn.

RADU PORTOCALA a vorbit despre Memorie și Justiție.

"Nu de mult, o expresie folosită cu insistență, dar care mi se pare mai degrabă nefericită, voia ca istoria să se fi accelerat brusc. Infirmită de realitate, ea a fost însă abandonată în timpul din urmă. Azi s-ar putea spune chiar că, din păcate, istoria dă înapoi. În schimb, deschiderea anumitor

archive din Est, posibilitatea de a afla, și în special de a scrie adevărul despre trecutul recent al țărilor al căror destin ne interesează, au dat un adevărat imbold istoricilor.

Alături de istorici însă, avem și noi - martori, observatori, ziaristi - de jucat un rol în această căutare colectivă a adevărului, în voința de a dezvălui trecutul atît celor care nu-l știu, cît și celor care se îndoiesc sau îl neagă.

Este ceea ce face cartea a cărei apariție o salutăm azi - mărturie a activităților din cadrul Memorialului Sighet. Titlul primului volum, "Memoria ca formă de justiție" este, în sine, un adevărat program. Să nădăjduim că va fi dus la bun sfîrșit dar și că memoria înviată prin aceste lucrări nu va fi singura formă de justiție făcută celor care și-au pierdut libertatea sau viața pentru credințe sau apartenențe.

Al doilea volum, "Instaurarea comunismului - între rezistență și reprimare", merge și mai departe în investigarea fenomenului care, proclamîndu-se o culme a umanismului, a aruncat omul în înspăimîntătoare hăuri de abjecție.

Cărțile, care cuprind textele celor două simpozioane de la Sighet, descriu epoca în care - pretutindeni în Est - scopul principal al ocupantului și al colaboratorilor săi era să pervertească întregul aparat de stat, să pună stăpînire pe cuget pentru a-l nimici. Distrugerea oamenilor și a alctuirii sociale le era indispensabilă, căci intolerabila lor domnie nu se putea întemeia decît pe ruinele lumii care fusese. Conștiința și memoria trebuiau ucise. Sechelele acestei politici perverse ne chinuie și azi.

De-a lungul paginilor, între studii istorice și mărturii, cititorul descoperă spirala trădării - supunerea oarbă în fața voinței sovietice -, infiltrarea statului și coruperea lui, nașterea instituțiilor și tehnicilor represive, creșterea omului - căreia Sighetul i-a fost una dintre culmi.

Urmărind lucrările înfîlnirilor de la Sighet, apoi parcurgînd aceste cărți, cititorul a aflat cine a împlinit oroarea și cum. Nu trebuie însă, în nici un chip, să uităm a pune cealaltă întrebare, cea care deschide o vastă dezbateră, privită de unii cu ostilitate : de ce?... Va trebui, fără să ne temem de a intra într-un domeniu controversat, să aducem dovezile violenței intrinsece a comunismului, să dovedim caracterul sistematic al acestei violențe. Să aratăm că scopul lui era eliminarea fizică a anumitor clase sociale - "ura de clasă" n-a fost o invenție liberală!... -, eliminarea fizică a elitelor intelectuale, religioase, politice. Atunci cînd Gheorghiu-Dej proclama cu mîndrie : "Canalul va fi mormîntul burgheziei românești" -, nu era departe de a formula un soi de "soluție finală". Cînd comandantul Canalului, Borcea - condamnat, se pare, de Ceaușescu pentru crimă împotriva umanității, dar eliberat un an mai tîrziu - își chestiona săpîntînal adjuncții asupra numărului morților, certîndu-i pe cei care-i făceau un raport nemulțumitor, gîndul ne duce la alte industrii ale morții pe care istoria le-a condamnat cu graba cuvenită.

Studiile și mărturiile adunate an după an sunt tot astfel depoziii puse la dispoziția unei justiții ce rămîne, azi încă, ipotetică. Căci, din păcate, e din ce în ce mai limpede că voința noastră ca, într-o bună zi, să fie organizat un proces nu neapărat al

comuniștilor, ci al comunismului și al călăilor care l-au servit, apare mai-marilor lumii ca un capriciu bezmetic. O dată în plus, istoria e nedreaptă cu morții noștri, cu amintirea noastră.

Moartea comunismului a fost proclamată tocmai pentru a i se evita un astfel de proces; organizații care nu de mult ne erau favorabile au început să-i apere pe satrapii de ieri - "victime", pare-se, ale intransigenței noastre răzbunătoare; lumea se pregătește astăzi pentru noi aranajamente cu comunismul răscut. El și-a alcătuit, precum în anii '30 și aproape cu generalizat consimțământ, o nouă respectabilitate democratică. Din nou, anticomunismul e considerat o atitudine suspectă sau, cel puțin, stranie. Sînt, așadar, prea pesimist cînd afirm nu numai că procesul comunismului nu va avea loc niciodată, dar și că vom risca, în curînd, să fim considerați drept niște fanatici care n-au înțeles nimic din marile transformări ale lumii? Nu cred...

În afara refuzului grav de a se face dreptate, toate acestea duc la o banalizare a ororii cel puțin tot atât de gravă, la acceptarea ei, la uitare. Iar dacă a mai rămas un domeniu în care să ne fie încă posibil - era să spun, fără a fi prea departe de adevăr, permis - să ne facem datoria, acesta e cel al luptei împotriva uitării. Memorialul de la Sighet, lucrările care se desfășoară acolo în fiecare an, cărțile care sunt publicate, sînt tot atîtea instrumente ale memoriei. Indispensabile în fața indiferenței născînde, a refuzului de a ști și de a

judeca.

Căci, fără îndoială, o anume indiferență începe să se instaleze, chiar și printre răsăriteni, iar singurul mod de a-i face față este de a o considera ca pe o formă de cenzură. Cel care studiază, care predă, care scrie are nevoie de auditori, de cititori, căci dacă nu, dreptul lui de a se exprima liber se golește de sens. Trebuie să existe cineva căruia să-i fie transmisă această memorie îndurerată, trebuie ca ea să fie acceptată de generațiile viitoare, fără de care ea va deveni inutilă. Educatorii vor trebui, deci, începînd chiar de mîine, să transmită lucrările istoricilor, scrierile victimelor și ale martorilor. Nu pledez pentru o atitudine de permanent martir, ci contra uitării, contra dezinteresului și a impasibilității.

Viitorul nu se poate construi pe necunoașterea trecutului, după cum normalitatea - pe care, în tragica lor sfișiere, o caută toate societățile din Est - nu se poate ivi din nedreptate. Și ne vom afla în plină nedreptate astăzi vreme cît, printr-o enormă aberație, în instanțe care se vor democratice, victimele vor sta alături de călăi. Și astăzi vreme cît tinerele generații vor avea acest spectacol în fața ochilor, societățile bolnave nu se vor tămădui. Împăcarea nu poate șterge totul; dincolo de o anumită limită, ea îmi pare chiar imposibilă, chiar dacă ar fi de dorit.

Îmi asum, fără îndoială, un mare risc afirmînd că, asupra acestui punct încetez să urmez gîndirea lui Soljenișin. Dar, o fac, desigur, cu umilință. Soljenișin cere vinovaților să-și mărturisească greșelile și crimele și propovăduiește iertarea în

schimbul acestor spovedanii. În ce mă privește, mi-e greu să cred în căința călăilor. Fiindcă știu că nu era nici nebulie, nici rătăcire în faptele lor, știu că erau însuflețiți de convingeri profunde pe care nu sînt gata să le renege. Cei cîțiva pe care i-am înfîlnit - am avut acest îndoielnic privilegiu - erau mîndri de trecutul lor, de actele lor, de contribuția lor la "apărarea revoluției". Și, în cele din urmă, dacă le-ar fi de ajuns criminalilor să se spovedească pentru a fi iertați, justiția ar dispărea și închisorile ar fi goale. Dar, în felul acesta, lumea n-ar deveni nici mai bună, nici mai sigură...

Nu pretind că lăsarea în libertate a acestor indivizi reprezintă o amenințare fizică împotriva societăților răsăritene; cred, în schimb, că ei constituie o amenințare morală. Îmi pare, de altfel, că pentru același motiv e continuată și azi hăituirea criminalilor nașiști.

A condamna comunismul și pe cei care, în numele lui, au torturat și omorît, nu e o răzbunare. Nimeni, în fond, nu cere ca victimele să se așeze în locul judecătorilor sau al juraților. Nu e decît dreptate, justiție, reabilitarea memoriei și a adevărului, pază pentru timpurile viitoare.

Ceea ce faceți la Sighet se înscrie în aceste înțelesuri. Acum mai bine de 40 de ani, bunicul meu era omorît în condiții înspăimîntătoare în această închisoare pe care ați scos-o din uitare pentru a o transforma în Memorial. Cred că, în amintirea lui, am dreptul să vă mulțumesc.

**urmarea "mesei rotunde"
de la INALCO în numărul viitor**

SPAȚIUL DE RECULEGERE DE LA SIGHET

Pe 29 martie a avut loc Adunarea Generală a Asociației Fondation Memorial Sighet, cu sediul la Paris.

Ana Blandiana ne-a împătașit unul din ultimele episoade ale bătăliei pentru Memorialul Sighet, un episod impresionant și încurajator. Exilat de mulți ani în Anglia, dl. Mișu Cârciog (80 de ani!) a ales să realizeze pe contul său o parte din proiect, mai precis, spațiul de reculegere.

Vizitatorul - după ce va trece din celulă în celulă, aflînd numele celor care au pătimit acolo, după parcurgerea celulelor de la etajul doi, fiecare dedicată unei închisori, figurînd o geografie a gulagului românesc, inclusiv Canalul, și va afla la etajul trei perioada cînd țara întregă devenise o închisoare, perioada ceașistă a demolării bisericilor, centrelor istorice, satelor - va ajunge în acest spațiu de reculegere. Un spațiu care să materializeze și să transmită arhitectural și plastic concluzia tuturor memoriilor și mărturiilor din închisoare, indiferent de naționalitate sau religie: "n-aș fi rezistat dacă n-aș fi crezut în Dumnezeu".

S-a făcut un concurs de arhitectură pe aceasta temă la care s-au înscris aproape 62 de arhitecți, ajungînd în final să fie prezentate 35 de proiecte cu planuri și machete. Cele trei premii, cărora li s-a alăturat și o mențiune, au fost obținute de arhitecți foarte tineri.

Lucrarea, de o mare originalitate, care a luat premiul I a fost realizată de un arhitect timișorean,

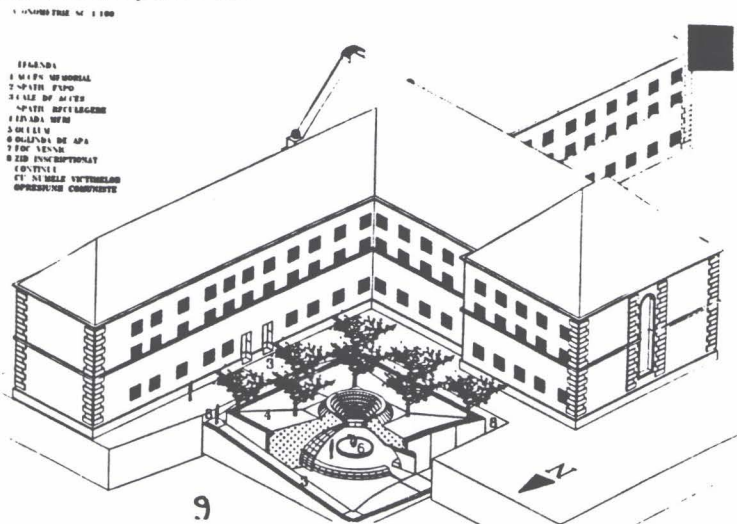
Radu Mihăilescu, și de colaboratorii săi, Mihai Zegrea și Iuliana Rusu. Este o construcție în forma unui tunel, aproape totul este subteran. Se coboară pe niște planuri înclinate, cu pereții acoperiți de numele celor care au murit în închisori, ducînd la o încăpere rotundă de forma unui ulcior, al cărui gît deschis, dă spre cer. Lumina pătrunde prin brațele unei cruci și cade pe apa unui bazin de apă, prin care se vede piatră sculptată în forma unui labirint, și în care se vor putea pune lumînări pentru sufletul celor morți.

Suprafața de pămînt din jur va fi acoperită cu 12 metri. Peisajul Maramureșului e marcat de acești pomi care sunt aidoma imaginilor din icoanele pe sticlă, al căror specific este că își pierd frunzele încă din august iar merele roșii rămîn pe crengi pînă prin octombrie.

A fost aleasă această lucrare, deși multe erau foarte interesante, fiindcă reușea cu un minimum de mijloace artistice să redea cu simplitate sentimentul religios și să facă totodată legătura cu spațiul de dincolo de zidurile închisori. Această lucrare, finanțată de dl. Cârciog, se va realiza pînă la sfîrșitul acestui an. Curînd va avea loc licitația pentru firma de construcții, după cum tot în acest an

se va reface complet, cu banii care exista deja, acoperișul închisori.

Maria Brătianu, președinta AFMS a comunicat numărul membrilor, 104, număr deja depășit în aceste zile, și a citit raportul financiar al trezorerului, Florica Dimirescu-Niculescu, suma strînsă pînă acum fiind de peste 30.000 de Franci. Cu acest prilej au fost aleși patru membri de onoare ai asociației: Ana Blandiana, Romulus Rusan, Cicerone Ionițoiu și Banu Rădulescu, directorul revistei "Memoria". Remarcabilă a fost pledoaria pentru mediatizarea Memorialului printre prietenii noștri din Occident, rostită de arheologul Anca Lemaire, nepoata profesorului clujan Ștefănescu-Goangă, întemnițat al Sighet.

STELIAN POPESCU

(II)

Analiza evenimentelor trecute impune înțelegerea ambianței culturale, naturii și conținutului informațiilor, servituțiilor momentului, de care dispuneau actorii epocii. Dacă judecăm pozițiile lor numai prin prizma ideilor și informațiilor pe care le avem astăzi, consecințe ale unor experiențe pe care înaintașii noștri nu le aveau, vom comite, fără îndoială, erori de apreciere. Așa trebuie gândită Istoria și în acest spirit îmi propun să definesc atitudinile adoptate de Stelian Popescu.

România din 1918/19 răsare la suprafață ca un fel de miracol : înșfîșit întreagă! Unele spirite critice avansează opinia că ideea de unitate n-ar fi corespuns unei adevărate chemări istorice, că fracțiunile țării întregite n-ar fi manifestat o asemenea aspirație, înainte de Mihai Viteazu - de altfel discutabil privit din unghiul unei conștiințe "unități naționale.

Acestor îndoieli li se poate opune o observație : ideea întregirii naționale ca izvor de unitate statală e o formulă recentă chiar în sinul statelor occidentale și, de bună seamă, în tot Centrul și Estul Europei. Doar cu cca 2 secole în urmă - cu excepția Franței după revoluția din 1789, deci cam tot pe atunci - componentele statale depindeau de tranzacții familiale, dinastice sau de rezultate militare. Comentînd acțiunea responsabililor europeni și condițiile păcii de la Viena (1814/15) Paul Johnson scria : "... aceștia adoptau, fără cea mai mică idee că ar fi putut fi considerați cinici, principiul sferelor de influență consacrat prin alianțe dinastice sau familiale", justificînd "posesia legitimă a teritoriilor prin drept de moștenire sau apănagiu (...) fără a ține seama de naționalități, de limbă sau cultură".

Or, această organizare continentală a subzistat pînă la războiul din 1914-1918. În ce măsură responsabilii țărilor românești, lovite de soartă cum erau, ar fi putut concepe, în mod structurat, ideea unei formații naționale, cînd aceeași idee rămăsese o nebuloasă în statele europene pînă în preajma zilelor noastre! Peste tot fenomenul național a apărut ca un ferment suplimentar, deseori ca argument politic subsidiar, dar nici pe departe ca justificare principală. Orientul european, ținut în condiții de cvasi sclavie, nu putea resimți astfel de chemări, dar ideea de unitate a românilor a fost confirmată ulterior de faptul că, de-a lungul tristelor perioade pe care le-am trăit, coeziunea statului român a fost și rămîne exemplară dacă o comparăm cu sbuciumările unora dintre vecinii noștri.

În schimb, practica noii închegări n-a fost neapărat o sarcină simplă. Visurilor și speranțelor le corespundeau, prin forța lucrurilor, dezamăgiri imediate. În aceste împrejurări, Stelian Popescu și-a propus să fie, prin intermediul puternicului său ziar, un fel de mentor al acordării visului la realitate. Sunt, desigur, preocupările oricărei personalități publice responsabile. Dar ceea ce va caracteriza acțiunea publicistică a lui Stelian Popescu va fi

caracterul ei pedagogic. Poate datorită formației sale eclesiastice, poate din temperament sau din experiența (și-a început cariera ca judecător de Instrucție, apoi a devenit avocat pledant, înainte de a fi ziaristul și șeful întreprinderii de presa Universul SA). Articolele sale nu exprimau numai păreri de circumstanță, nu sunt doar comentarii la evenimentul zilei. Ziaristul atrage neconștient atenția asupra erorilor de funcționare a sistemelor politice naționale sau internaționale. Criticînd, nu urmărea să dărîme, ci să rectifice. Se afirma partizan al economiei liberale, într-o epocă îmbătăită de fantasmă marxiste sau derivate etatiste înrudite, dar nu era mai puțin critic față de nenumăratele ei abuzuri. A perceput foarte repede pericolul derivelor mediatiche (exprimate atunci prin presă), fiind totuși un partizan convins al libertății ei. Mai presus de toate era foarte conștient de tarele morale care grevau credibilitatea administrației și politicii la noi.

"Am luptat și voi mai lupta pentru promovarea neamului românesc într-un cadru de onestitate, de patriotism și de ordine (...) N-am înțeles să încurajez fripturismul și arivismul unora care, departe de a sprijini ideea națională, îi vor grăbi prăbușirea" (fragment dintr-un articol publicat în ianuarie 1938, după formarea guvernului Goga, considerat naționalist și, deci, în linia lui de gîndire!). În preajma prăbușirii, scria : "generației de azi, beneficiara muncii, sacrificiilor și suferințelor de tot felul a înaintașilor, trebuie să i se reamintească, cît mai des și cît mai temeinic, datoria de a ști, înainte de a critica, aceea ce au făcut și au pățit cei dinaintea ei, în scopul de a încheia din fărîmituri o patrie despre care mai că nu se știa, și a o lăsa urmașilor spre a o păstra și a se bucura de ea" (Universul, 15 ianuarie 1940)

Avînd în vedere tensiunile din acele ultime momente ale legalității, în urma sloganurilor prin care înaintașii erau criticați - etern refren al neputincioșilor - se adresa cititorilor : "să nu falsificam istoria, să nu generalizăm (...) Denigratorii își închipuie că se găsesc în nota zilei dacă înjosesc generațiile care s-au succedat în această țară aproape un secol și care au în istoria acestui neam drepturi cîștigate prin merit (...) Cît de repede se uită istoria (...) care om de bună credință nu-și amintește starea țării noastre în 1870, cînd abia se stabilise dinastia străină, cînd totul era de făcut în noul stat, cînd noua stare trebuia adaptată legiurilor și organizației moderne, înlăturîndu-se pe de-a întregul vechea alcătuire medievală, orientală (...) Cum pot fi uitate toate acestea. În ce scop se tulbură sufletul, conștiința generației tinere de azi, strecurîndu-i-se otrava disprețului pentru tot ce a fost, nimicîndu-i legătura trainică cu trecutul neamului (...) ce fel de acțiune de regenerare ar fi aceea care ar începe prin a distruge totul înainte de a creea ceva?" (subl.n.) (Universul, 13 iulie, 1940)

Ridicîndu-se apoi împotriva pasiunilor, de stînga sau de dreapta, în care întrevedea o amenințătoare destabilizare, s-a declarat fățiș adversarul luptelor de clasă susceptibile să semene mai degrabă ura decît progresul : "Știu din proprie experiență greutățile muncii, dar

asigurarea drepturilor sale nu înseamnă dușmănie între clase, scoaterea din scutul legii (...) Este oare blestemată burghezia românească ? ce era țara înainte de aceste decenii, cînd nu exista nici urmă de burghezie românească ? (...) nu sunt ei românii cei buni din rîndurile cărora au ieșit valorile politice, literare, științifice, economice ce avem ? (...) Dar n-a fost opera ei Unirea Principatelor, în strînsă colaborare cu clasa țărănească și cu infima clasă superioară..." După ce citează mai multe nume ilustre, continuă : "și alții, și alții, ilustrații fii ai burgheziei nu și-au făcut ei datoria ? Nu și-a făcut și ea datoria în momentul împroprietăririi țăranilor ? (...) începînd cu învățătorul și preotul de la țară, mergînd pînă la cei mai înalți demnitari sau mari valori intelectuale, aproape toți sunt "burghezi" proaspeți. Noi n-avem ca alte popoare o burghezie veche (...) dacă treburile publice n-au mers cum trebuie, nu este vina burgheziei în sine, ci a elementelor care s-au strecurat în sinul ei (...) astfel de oameni trebuie înalțurați, dar nu blestemată o clasă întreagă! Dreptatea va triumfa din colaborarea tuturor. Eu nu vreau nici stat de funcționari, nici stat de muncitori! Vreau un stat românesc" (Universul, 17 februarie 1941)

Preocuparea sa constantă a fost stabilirea unui consens românesc pe de-asupra visurilor ideologice, nelegat de interese persoane, de castă sau de clasă. Cînd Germania a părăsit conferința dezarmării anunțînd astfel apropiata sa ieșire din Societatea Națiunilor, el a găsit ocazia să lanseze următorul apel : "în aceste ceasuri crîncene să nu ne culcăm petrandafirii tratatelor! Fără deosebire de partid sau interese de clasă trebuie să ne simțim aproape unul de altul... Presa de toate nuanțele se chemată să stea în fruntea acestei mișcări de trezire (...) uitînd tot ce desparte, să consacre tot ce are mai bun și mai jertfelnic în sufletul și talentul (ei) acestei mari și imperioase misiuni, care este păstrarea țării" (Universul, 30 noiembrie 1933)

Liga antirevizionistă, menită să combată propaganda ungară care dorea revizuirea tratatelor de la Versailles, a fost o creație a sa. Astăzi, dar și ieri, se ridică glasuri care o consideră o acțiune negativă. Dialogul ar fi fost, conform acestor opinii, preferabil confruntării fățișe. Cum subliniam la început, e foarte ușor să critici din afară și mai ales după mai multe decenii. Evident, dialogul ar fi fost și este preferabil întotdeauna, dar în acea perioadă nu era încă momentul. Pentru a lumina acest capitol al activității lui Stelian Popescu voi cita cîteva fragmente dintr-un studiu al Direcției Generale a Poliției, întocmit în 1938 și publicat recent (august 1995) în "Magazin Istoric" : "... declarația contelui Bethlem, făcută la 29 octombrie 1925 în parlamentul ungar - "eu cred că propaganda nu trebuie făcută de guvern, căci prejudiciază intereselor țării. Societățile noastre revizioniste alături de cetățenii țării trebuie însă să-și facă datoria în toate domeniile (...) în sensul ca chestiunea ungară să devină o problema europeană serioasă..." Al doilea citat : "...în 1938 guvernul ungar acordă anual din fondul președinției

Dragomir Costineanu

Origines et mythes du Kabuki

*Publications Orientalistes de France,
Paris, 1996
500 p. 300 Fr.F*

Savantă exegeză a teatrului kabuki - teatru total, încă foarte viu și înfloritor în Japonia actuală -, semnată de Dragomir Costineanu reprezintă teza sa de doctorat, susținută cu câțiva ani în urmă cu prof. René Sieffert. Cartea este, în același timp, o pasionantă lectură, chiar pentru cititorul care nu are repere culturale extrem orientale, fiindcă autorul este un ghid prevenitor, captivant prin bogatele analogii și libertatea adesea romanescă, aluzivă și ironică a textului. Dragomir Costineanu ne limpezește geneza mitologică și periplul istoric al teatrului kabuki, preistoria și semnificația numelui, morfogeneza și universul kabuki, raportul între public și spectacol - prilej al unui compendiu de istorie și sociologie japoneză -, pentru a ne oferi în final o perspectivă comparativă, în care termenul de confruntare este teatrul renașterii europene. Capitolul care reprezintă contribuția originală a autorului - unul din puținii cunosători ai japonezei vechi - este cel referitor la etimologia numelui kabuki, asupra căreia a reluat cercetările de la zero, aducând la lumină texte vechi, adesea ignorate chiar de exegeții japonezi, a căror traducere și clasificare îi permite avansarea unei ipoteze inedite.

Dragomir Costineanu a absolvit Facultatea de Limba și literatura franceză la Universitatea din București în 1974. Interesat încă din vremea studenției de limbile orientale, el s-a consacrat studiilor nipone, comparatismului și lingvisticii.

pag. 6

Consiliului de Miniștri suma de 1 milion de pengö (30 milioane lei) plus alte 20 de milioane de lei strânși de la diferite municipii... prin care se desfășura propaganda revizionistă

Fără îndoială, astăzi nici mentalitățile, nici condițiile nu mai sunt identice. Au trecut trei sferturi de veac (două generații!), problemele pot și trebuie neapărat să fie abordate într-un spirit diferit de oameni care au trăit alte experiențe și lovituri ale soartei. Chiar și așa nu este ușor să fie înlăturate toate barierele neînțelegerilor sau intereselor partizane. Urgia sovietică care a marcat aceste locuri a făcut nespul de rău, dar poate că a deschis ochii celor care vor gândi că există și alte căi de explorat pentru a putea conviețui într-un spațiu care, prin forța lucrurilor, este și trebuie să fie solidar.

Dar atunci era mai greu, dacă nu imposibil. Stelian Popescu a propus, într-un articol publicat în *Universul*, să-l înflinească pe contele Bethlem pentru a discuta împreună o posibilitate de acord. Acesta a refuzat. În primăvara lui 1934, un deputat ungur a ținut în parlamentul de la Budapesta un discurs

**eveniment
editorial**

Nicolae Steinhardt

Journal de la Félicité

Préface d'Olivier Clement

éditions Arcantere

8, Passage de la Folie-Régnauld

75011 Paris

tél. 43 48 17 25

Titus Bărbulescu

Ionică - portrete de război

Ed. Dorul

Danemarca, 1995, 145 p.

O carte neconvențională despre sfârșitul războiului și începutul tragediei noastre, amestec de lucruri trăite și ficțiune, de notații de pe front și feed-back-uri spre țara rămasă departe. Campania din Ungaria, alături de niște "aliați" care nu prevestesc nimic bun, chiar dacă întreaga monstruoșitate pe care o aduc nu e încă vizibilă. În pofida alianței oficiale, țărani-soldai se simt mai aproape de "tizi" lor inamici din Ungaria, decât de cei alături de care sunt nevoiți să lupte. Rănit grav, "eroul" cărții, lt. de rezervă Ion Florian, în ultimă instanță autorul, în delirul întrerupt de scurte fraze ale doctorilor și imagini ale sălii de spital, re trăiește o "serată" petrecută cu colegii și colegele la începutul războiului, în casa unui boier bătrân, cu acea nonșalanță a tinereții pentru care viața continuă, căci ea trebuie oricum trăită!

Ajuns în spital la Lintz, în zona americană, Ionică dă peste un grup de francezi, foști deportați, cu care reușește să ajungă la Paris... unde se află și astăzi.

Capitolul final - "Țara din ceață - amintiri" -

incendiar, reluat în *Le Temps* din Franța. În linia mari el susținea că nu există soluție pașnică pentru recucerirea unor teritorii pierdute, adăugând că pentru recuperarea lor, Ungaria trebuie să-și găsească aliați, făcând aluzie atunci la Germania și Italia. Este evident că orice cercetător de arhive va găsi nenumărate probe care confirmă tensiunile întreținute de vecinii noștri. Trebuia România să rămână indiferentă? Putem critica în toate felurile atitudinile luate în acele vremuri, nu-i mai puțin adevărat că problema revizuirii granițelor românești s-a pus și a fost împlinită și pe frontierele de Est, cât și în favoarea Ungariei, la Vest, în 1940. Se înșela, oare, Stelian Popescu când cerea cea mai mare vigilență și încerca să atragă atenția în țară dar și în străinătate asupra drepturilor României, precum și asupra pericolelor care o amenințau?

Pe de altă parte, nu există nici o mărturie a Istoriei că o țară dezarmată, moral și material, își poate apăra interesele. În acest spirit, Stelian Popescu scria: "*nu trebuie să lăsăm să se acrediteze ideea că pacea s-a încheiat printr-o nedreptate și că baza morală a unității noastre este viciată*" (*Universul*, 21 mai 1934)

V.V. Stanciu
*Flamme et lumière
en criminologie*

Cahiers Vasile Stanciu

nr. 7-8. (595 p.)

préface de Simone Rozès

Première Présidente de la Cour de Cassation

Anton Moisin

*Mărturiile prigoanei contra
Bisericii române Unite cu Roma,
între anii 1990-1995" (700 p.)*

Cartea poate fi procurată scriind autorului, pe adresa str. Stadionului 10/14, 2342 Victoria, jud. Brașov, tel. 19 4068 241 022.

evocă atmosfera anilor de facultate, în ajunul începerii războiului, cu nepăsarea tipică a tinereții, în Bucureștiul "gîlgiitor de viață și ratări". Sunt schițate figuri de colegi, enumerați profesorii celebri ai epocii și avocat Nae Ionescu, pe care n-a apucat să-l asculte decât la o singură oră, înainte arestării acestuia. Unele personaje pot fi ghicite: poetul "jumătate astral și jumătate golan", care invită la restaurant și pleacă fără a plăti, trebuie să fie Dimitrie Stelaru. Tot el știu că i-a făcut o șotie asemănătoare lui Alexandru Rosetti, cu paltonul căruia, după o audiență, s-a îmbrăcat și a plecat, Rosetti ținându-i amabil propria haină. Primul care a făcut haz de aceasta poză a fost chiar profesorul. O, tempora...

Ultimele pagini sunt tot o evocare, de data aceasta în versuri, intitulată *București*.

Cartea se poate procura la *Librairie du Savoir* (5 rue Malebranche)

Amintim că profesorul Titus Bărbulescu ține cursuri de limba și literatură pentru elevii care și-au ales ca a treia limbă de bacalaureat româna, ajutându-i pe tinerii noștri parizieni să nu-și uite limba și cultura maternă. Aviz amatorilor!

Cicerone POGHIRC

Să nu uităm, pe de altă parte, că, dacă Germania și aliata sa Ungaria ar fi fost victorioase, soarta României era pecetluită. Iar dacă Rusia sovietică nu ar fi avut interesul să pătrundă în inima Europei, iarși nu se știe în ce măsură puterile aliate nu ar fi fost sensibile presiunilor ungare în vederea revizuirii frontierelor... Situațiile nu sunt atât de simple cum par la prima vedere! Desigur, în prezent, nenumărate elemente pledează în favoarea unei destinderi și nu cred că există atâtea spirite obtuze ca să nu fie privilegiată ideea unui acord cu vecina Ungarie, când istoria ne-a pus alături și adesea ne-a legat soarta. Chestiune de bun simț, de voință și luciditate. Dar în ambianța și conjunctura internațională din acea epocă, vigilența și fermitatea cerute de Stelian Popescu erau indispensabile. Aș putea sugera că, dacă o vigilență și o fermitate asemănătoare ar fi animat spiritele conducătorilor vestici față de exigențele abuzive ale lui Hitler, omenirea ar fi avut mai puține încercări de traversat și Europa ar fi evoluat pe baze mai puțin discutabile decât cele pe care ni le-a lăsat pacea din 1946.

Victor POPESCO

(va urma)

PENULTIMA ORĂ

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN PARIS

9 bis Jean de Beauvais 75005 Paris Tel. 43 54 67 47

Joi, 11 aprilie 1996, Joia Mare, orele 18,00 Denia, cu citirea celor 12 Evanghelii și scoaterea Sf. Cruci în mijlocul bisericii
Vineri, 12 aprilie 1996, Vinerea Mare, (Post negru) orele 11,00 Scoaterea Sf. Epitaf în mijlocul bisericii și slujba Sf. Maslu, cu rugăciuni pentru cei vii. La orele 18, 00 - Prohodul Domnului, cîntat de popor, cu ocolirea bisericii și trecerea pe sub Sf. Epitaf.

Simbătă, 13 aprilie, Simbăta Mare la ora 21, 00 Citirea de către enoriași a Faptelor Apostolilor. La orele 23 (ora 12 noaptea în țară) : Utrenia Învierii, Ceesurile și Sf. Liturghie (cu binecuvîntarea și împărțirea ouălelor roșii)

Duminică, 14 aprilie . Ziua Învierii, la orele 18,00 Vecernia (a doua Înviere)

MISIUNEA CATOLICĂ ROMÂNĂ DIN PARIS

38 rue Ribéra 75016 Paris (Métro Jasmin)
tél. 45 27 22 59

Joi, 11 aprilie 1996, Joia Mare, Amintirea Cinei celei de Taină și înființarea preoției Legii celei Noi. La orele 18,45 Slujba celor 12 Evanghelii ale Patimilor Mîntuitorului.

Vineri, 12 aprilie 1996, Vinerea Mare, (Post negru) La orele 18,45 Prohodul Domnului Nostru Isus Cristos, urmat de înconjurarea Capelei, cu Crucea, Epitaful Însmormîntării și luminări aprinse.

Simbătă, 13 aprilie, Simbăta Mare. Isus este în mormint. La orele 22 Slujba Învierii, în fața Capelei, urmată de Sfînta Liturghie de Paști. La sfîrșit, întrunire sărbătorească în sala Misiunii.

Duminică, 14 aprilie - Luminata zi a Învierii Domnului La orele 11,00 Liturghia solemnă, celebrată de un sobor de preoți și diacon, cu participarea coralei parohiei, condusă de dirijorul Trajan Popesco

CASA ROMANEASCA

Simbătă, 20 aprilie, la orele 16,30 va avea loc în sala Misiunii Catolice Române - 38 rue Ribéra 75016 Paris (Metro Jasmin) -, în prezența dnei Monica LOVINESCU și a dlui Virgil IERUNCA proiectarea emisiunii transmise la Tv. Română (decembrie 1995), care l-a avut ca protagonist pe filosoful Gabriel LICEANU, cu tema "Privire etică asupra ultimilor 50 de ani".

Mulțumim celor care au continuat să răspunda apelului nostru (v. Lupta nr. 246, p. 8) susținînd Association pour la Fondation Mémorial Sighet : Mihai Racovitza (Elveția), Geneviève Labedan, Michel Tanase, Olga Kogalniceanu, Pop Grigore, Gheorghe Olt.

Trimiteți contribuția dvstră "à l'ordre de AFMS", pe adresa Florica Dimitrescu-Niculescu, 28 bis rue Pouchet, 75017 Paris sau pe adresa Luptei - 125 Bureaux de la Colline 92213 St. Cloud.

NATURALIZARI "Journal Officiel", 24 și 31 martie 1996 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Popescu Viorica, născută la Teiu Deal; Radu Vilara, născut la București; Ion Cîdea, născut la Cimpulung Muscel; Alexandrina Cîdea (n. Dumitrescu), născută la București; Liviu Cram, născut la Constanța; Mihaela Cram (n. Nistor), născută la Babadag; Mihai Dinu Gheorghiu, născut la Iași; Paula Gheorghiu (n. Amorencei), născută la Suceava; Matei Gheorghiu, născut la Suceava.

Vind casă bătrînească, necesitănd unele reparații, în zona turistică Neamț (8 km Tg. Neamț), în apropiere de minăstiri. Fîntînă în curte, electricitate. Livadă meri, nuci - 8000 m2 teren. Prețul aproximativ (în luna martie) \$ 2,5 m2. Vind, eventual, și în două parcele. Tel. 43213172 (Paris)

DECESE

Pictorul Etienne Hajdu, Ionel Eitel și Nicolae Bucur, la Paris.

Musu Sotir; Leontina Răpeanu; ing. Emanoil Marcus; magistrat Puiu Teujdea; Zoe Ionescu; Boitan Octavian; prof. ing. Costică Spinu; Nicolae Iordăchescu; preot Ion V. Oprea; dr. Tudor Costin Petrescu; Dan Nicoară; Jeanne Odette Botez; Tanți Călin Vlaescu; Florica Filip; Helga Toma; dr. Neli Georgescu Octavian Boitan; Constantin Eugen Paul; prof. Cornelia Mosora; Ion Lungu; Dumitru Popescu; Aurel Dumitru Andreescu; col (r) Jean Rănzescu; Gabi Elena Ilinoiu; Floarea Buburuzan; Dacu Pădureanu Panait; Constantin Dobre; col (r) Vasile Mateiu; Ecaterina Petrescu; Anișoara Humulescu; Margareta (Lala) Popescu; prof. Jean Rinzescu; Maria Scărlătescu (Guside) Elena Florea; dr. Alexandru Jianu; ing. Alexandru Cernita - Duță; prof. Constantin Popescu; dr. Grigore Meroiu; preot Gh. Comanița; Elena Sârbu; dr. Leon Ștefănescu; geolog Adrian Naidin; ing. Alexandru Kulger; Gabi Elena Ilinoiu; Dorina Becali; Francisc Croiac; Dumitru Olinescu; Petru Bădescu; dr. Savu Mateescu; Constanța Lamureanu; Paul Popescu; Gabriela Ana Scarneci; Marcela Narcisa Buruiană; Gheorghe Jideru; Georgeta Csomontanyi (Moldovan); Gheorghe I. Angheliescu; Ioan Condrea; ing. Adrian Ionescu Vornicu; ing. Ion Siman; Pompilia Grigorescu; ing. Nicolae Segăreanu; Elena Brănzaru; scriitor Vasile Speranță; Atanase Popovici; Aurica Mihalcea; Cocu Paul; prof. Gabriela (Lila) Florescu; Elena Talle; Sofia Ivanov; Gheorghe Teodorescu; Ioana Solz; prof. dr. Dan Focșă; Victoria Preoteasa; Marieta Ghedov; ing. Corneliu Ianuc; aviator Petre Iaslo; Ștefan Pascaru; Zephira Stoian; ing. Gheorghe Mitocar; Monica Codru; ing. Mihai Jorjoaia; Gheorghe Mitocar; ing. Ștefan Ștefan; Zoica Capbatut; ing. Tudorică Spirea; av. Spiru Vanghelatu; Vladimir Nedelcovici; farm. Alexandru Chiriță; Traian Brașoveanu; Veronica Bucur; dr. Teofil Marcu-Lapadat; Monica Codru; dr. Veronica Sava Bucur; Ana Pagarini; Ella Cancicov; Theca Brătianu; scriitor Alexandru Ovidiu Zota; Apostolina Dumitru; col (r) Emil Dumitrescu; ing. Grigore Chirculescu, veteran de război; preot Dumitru Apostolina; Iamandi Diamandi; Constantin Țăpărica; prof. Anghel Alexandru; Nicolae Bunea; Sorin Lantocș; Valentin Josan; dr. Mihai Argintescu.

le combat

Directeur: Michel Korné 7/04/96
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 264

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou equivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

LA FIN DES RADIOS AMERICAINES A MUNICH

de Mihai Dim. STURDZA

Ancien rédacteur à l'Institut de Recherche de Radio Free Europe

(Deuxième Partie)

Dans un premier temps, affichant une belle suffisance, le BIB fit comme si le problème du paiement d'indemnités de licenciement n'existait pas. L'on sait que outre-Atlantique, les notions tout européennes de l'Etat-Providence et de la protection sociale sont considérées comme une entrave à la rentabilité des entreprises. Encore que dûment averti, un an auparavant, du fait que la législation allemande s'opposait à la suppression pure et simple des postes de travail, le comité de Washington passa outre, et commença par fermer quatre départements, considérés comme étant devenus les moins nécessaires dans la conjoncture politique de 1994: les départements tchèque, hongrois, polonais et afghan. Les quelques 300 employés concernés par cette première vague de licenciements reçurent chacun deux lettres, aussi mal accueillies l'une que l'autre = l'une portait la signature autographe du Président Bill Clinton, remerciant individuellement et nommément pour les services rendus à la grande cause de la démocratie et de la liberté d'expression; l'autre lettre, signée par un directeur des radios, signifiait, à l'américaine, que le département en cause allait fermer à très bref délai. Il n'était question ni de chômage, ni de plan social, ni d'indemnités de licenciement, ni même d'une précision quant au régime des retraites.

Or, créées sur le territoire allemand, sur la base d'accords passés avec les autorités américaines, les radios de Munich avaient fonctionné dès le début selon la législation allemande du travail, législation que le dernier projet de réforme budgétaire du BIB semblait ne pas prendre en compte.

La presse de Munich s'étonna de constater que des employés que la direction américaine des deux radios avait fait venir de l'étranger - y compris d'Asie, en leur obtenant droit de logement et permis de travail, étaient à présent chaleureusement remerciés par le président des Etats-Unis, mais à charge pour eux de se débrouiller avec la mairie de Munich pour pallier aux conséquences de leur mise au chômage.

Au siège des radios se déroulèrent

alors des assemblées houleuses, opposant, d'une part, les quelques responsables américains restés sur place sans instructions précises, et, d'autre part, les délégués du personnel, les avocats des employés et la représentante de l'Agence pour l'Emploi de Munich, l'énergique Frau Schaeffer. En même temps, les destinataires des premières lettres de congé s'adressèrent par dizaines aux tribunaux allemands, qui leur donnèrent gain de cause en un temps record, infligeant du même coup de fortes amendes à la direction des radios Liberty et Free Europe pour avoir enfreint les éléments de base de la législation du travail.

Une délégation d'avocats et de représentants syndicaux dû même se rendre à Washington afin de faire comprendre ces procédures à des interlocuteurs dont la mauvaise volonté s'obstinait à ignorer des revendications et des prescriptions n'ayant pas cours aux Etats-Unis.

La décision du transfert à Prague étant entre temps devenue irrévocable, le Board of International Broadcasting (BIB) se voyait contraint d'inscrire aux dépenses imprévues les millions de dollars destinés au paiement des indemnités. Le climat détestable instauré par ces divergences de vues se détériora davantage lorsque la direction des radios, ou ce qui en restait - décida d'évacuer au plus vite une série de locaux occupés par l'administration. Cela faisait autant d'économies réalisées sur les loyers. Un déménagement précipité de ces services s'opéra vers les bureaux devenus disponibles au bâtiment central à la suite de la fermeture des quatre départements hongrois, polonais, tchèque et afghan. L'on commença également par faire de la place dans les annexes du bâtiment central servant de dépôt à du matériel ou de la documentation utilisés moins souvent.

Les archives furent sans doute la victime la plus notoire de cette précipitation. Outre les centaines de dossiers composés à partir de coupures de presse et de dépêches d'agence sur

l'ensemble de la vie politique et culturelle des pays communistes, elles contenaient aussi, et cela depuis les années cinquante, des milliers de bandes enregistrées, des discours, interviews et déclarations de personnalités de toute opinion, y compris des représentants des vagues successives d'émigrés et de rescapés des camps.

Dès l'été 1993, une équipe de déménageurs venus de l'extérieur, se mit à vider les rayons d'archives disposés au grenier du bâtiment central, avec ordre de les convoyer vers les bennes d'ordures. Ainsi disparurent sous les regards consternés des employés se trouvant sur le parcours, des lots de périodiques anciens, d'annuaires "périmés" et une première série de dossiers, concernant entre autres, le mouvement communiste international, pays par pays.

Le sentiment d'indignation ressenti à cette occasion par les salariés des radios, qui savaient que d'autres mesures du même genre allaient suivre, s'expliquait d'autant mieux, que cette annihilation d'archives se situait dans la foulée d'autres faux pas américains survenus pendant la même période = le fiasco de l'intervention militaire en Somalie, commencée au milieu d'un grand tapage médiatique; et les révélations consécutives à l'arrestation d'Aldrich Ames, agent de Moscou opérant aux plus hauts niveaux de la CIA. Malgré de multiples avertissements le concernant, ses supérieurs n'avaient jamais cru utile de faire examiner ses agissements de plus près.

On eut ainsi l'impression, au sein de chacun des départements nationaux des deux radios de Munich, que Washington avait décidé de les abandonner à leur sort, et qu'il était urgent de faire acte patriotique afin de sauver la mémoire de Radio Liberty et Free Europe, c'est-à-dire les archives, avant que le nouvel ordre économique américain ne finisse par les détruire dans leur intégralité.

Des rumeurs, sans doute fondées, se répandirent au sujet du vol des bandes sonores relatives au soulèvement

Suite page II

hongrois de 1956, et au Printemps de Prague de 1968. La remarquable archive du Samizdat, les publications clandestines parues en URSS après la mort de Staline, fut visitée de la même manière, pendant que le Département arménien consacrait plusieurs journées à photocopier ses propres archives dans la conviction que les originaux n'allaient pas survivre longtemps.

Grâce à des connivences diverses, d'importantes séries d'imprimés furent discrètement acheminées vers Israël, tandis que des Instituts de Recherche allemands se fournissaient tout aussi discrètement au dépôt annexe des archives de Free Europe situé dans une banlieue de Munich.

Sur ces entrefaites, la Direction des radios fit savoir qu'elle examinait favorablement l'offre du financier américain natif de Hongrie, George Soros, qui proposait un million de dollars afin d'acheter la bibliothèque et les archives. Soros envisageait de créer à Budapest une Fondation de Recherche sur les pays de l'Est.

La direction donna un accord de principe, mais fut d'avis que le contenu de la bibliothèque devrait être réparti par moitié entre la future Fondation Soros et la future bibliothèque de l'Institut de Recherche de Radio Free Europe et de Radio Liberty, lequel séparé dorénavant des radios, sous une nouvelle appellation (Open Media Research Institute) était également transféré à Prague. L'on était déjà en Juin 1995, à quelques jours du délai final. Les bibliothécaires de Munich, en instance de licenciement, apposèrent en hâte des pastilles de couleur verte sur ceux des livres qui leur semblèrent s'accorder avec le profil de la Fondation Soros, et des pastilles de couleur rouge sur les volumes qui, selon elles, seraient plus utiles à Prague. Vint enfin le tour des armoires en métal, se trouvant dans le bureau du directeur de chacun des départements nationaux. Ces armoires, dont seul le directeur possédait la clé, contenaient les milliers de lettres envoyées aux radios au cours de plusieurs décennies par les citoyens vivant de l'autre côté du rideau de fer. Il s'agissait là, sans aucun doute, des témoignages les plus complets et les plus fidèles, du véritable état des opinions publiques au temps de la dictature communiste. Dans le cas de certains départements, cette correspondance semble avoir été sauvée in extremis par les quelques rédacteurs se trouvant les derniers restés sur place, occupés à enlever leurs effets personnels. Dans le cas d'autres départements, dont le directeur était parti à Prague pour superviser la difficile mise en route de son service, les meubles en métal étaient restés, pleins mais fermés

à clé, dans des bureaux devant être évacués sans délai. Les déménageurs allemands trouvèrent le moyen de forcer les serrures, répandirent le contenu à même le sol et chargèrent les armoires vides dans le prochain transport de mobilier en partance vers Prague. L'équipe de nettoyage, formée de personnel turc, dont c'était aussi les derniers jours de contrat, convoya séance tenante les archives empilées en désordre vers l'usine de traitement des déchets municipaux.

Cette vaste destruction de documents uniques en leur genre ne fut pas l'aboutissement, comme l'ont affirmé certains, à tort, de quelque sombre manoeuvre destinée à supprimer les preuves des crimes du totalitarisme communiste, afin que demeurent mieux mises en valeur d'autres archives, spécialisées dans la dénonciation des crimes du totalitarisme nazi. La dispersion des archives des radios Liberty et Free Europe, et de leur destruction pour une bonne part, ne fut que l'une des conséquences du dysfonctionnement administratif causé par des initiatives budgétaires prises à la légère par des décideurs lointains.

Une autre conséquence imprévue de ces mêmes initiatives fut que entre 75 et 90% des journalistes et rédacteurs pressentis pour reprendre leurs fonctions à Prague, refusèrent de le faire, trop contents de se retrouver pourvus d'importantes indemnités financières à la suite d'un chambardement qu'ils n'avaient pas souhaité et dont ils avaient été destinés à faire les frais. Bref, ils n'avaient aucune envie de recommencer à Prague une autre expérience made in USA, cette fois sans garantie d'emploi, à des salaires de beaucoup inférieurs à ceux de Munich, dans des locaux vétustes ("en état de socialisme avancé"), et aux installations techniques inadéquates.

Au début de février 1996, le Comité Délégué à l'application du Plan Social, fonctionnant encore à Munich, diffusait une circulaire exposant l'état comptable des sommes prélevées à cette date sur le budget des deux radios, dans les six mois ayant suivi le transfert à Prague. Les chiffres communiqués, exprimés en dollars, ne concernent donc pas les quelque 15 millions acquittés avant le 1er Juillet 1995 à presque 200 salariés ayant choisi de signer un accord de liquidation à l'amiable par lequel ils s'engageaient à renoncer à toute poursuite de leur employeur devant les tribunaux.

Ainsi, du 1er Juillet 1995 au 15 Janvier 1996, Radio Liberty et Radio Free Europe ont payé 50,2 millions de dollars à 815 anciens salariés. Une somme supplémentaire de 6 millions est réservée à une autre tranche de 163 ex-collaborateurs qui n'ont pas encore touché

leurs dédommagements. Parmi ceux-ci, 123 personnes ayant continué à travailler pour les radios au cours de la période de liquidation ayant suivi la date du 1er Juillet, ou qui ont conclu de nouveaux contrats avec les postes successeurs à Prague. Une quarantaine de cas n'ont pas encore été résolus par voie judiciaire, et quelque 8 anciens employés sont sommés de restituer des indemnités de licenciement indûment perçues.

Si l'on ajoute à ces sommes le coût du transfert des installations techniques à Prague, et celui, resté strictement confidentiel, représentant des paiements avancés aux hauts directeurs américains démissionnaires bien avant que le BIB de Washington ne se résigne à reconnaître le caractère obligatoire du plan social, ressort que l'opération de consolidation des deux radios de Munich à coûté aux contribuables américains près de 80 millions de dollars. Auxquels s'ajoute le dommage involontaire mais irréparable de la destruction des archives et de la dispersion de ce qui en reste.

Arrivés à ce point, il serait injuste de ne pas mentionner que les maigres effectifs ayant accepté d'être mutés à Prague firent preuve de détermination et même de courage pour surmonter les énormes difficultés rencontrées sur place. Le résultat actuel contredit la plupart des pronostics pessimistes exprimés, avant et immédiatement après le transfert. Cependant, la continuité des appellations Radio Liberty et Radio Free Europe ne doit pas faire illusion. Déracinés, les deux postes ont perdu leur âme, et, d'après ce qui se propose à Washington, ils perdront à brève échéance ce qui reste de leur budget.

Les radios continuèrent néanmoins à servir d'occasionnel argument de politique intérieure, à l'occasion des primaires se déroulant début Mars aux USA pour la désignation du candidat du Parti républicain aux élections présidentielles de Novembre prochain. Plusieurs personnalités étaient en liste, dont, en tête, trois noms bien connus de tous ceux qui ont travaillé aux radios de Munich = Robert Dole, chef de la majorité au Sénat, et l'un des principaux adversaires du projet de transfert des radios à Prague; le journaliste anti-communiste Pat Buchanan; et le demi-milliardaire Steve Forbes, qui aurait investi 30 millions de dollars dans la campagne électorale. Ce dernier s'est vu reprocher sa mauvaise gestion des radios de Munich au temps où (1983-1993) il siégeait au BIB de Washington.

Il répliqua en mettant ses adversaires au défi de fournir les preuves de ces allégations tendancieuses. En fait, Steve Forbes ne venait pas à Munich plus d'un jour par an.